

УДК 378.14

РОЗВИТОК ПРОФЕСІЙНОЇ МОТИВАЦІЇ МАЙБУТНІХ ЛІКАРІВ У ПРОЦЕСІ ФОРМУВАННЯ ІТ-КОМПЕТЕНТНОСТІ ПІД ЧАС НАВЧАННЯ МЕДИЧНОЇ ІНФОРМАТИКИ

Добровольська А.М.

Івано-Франківський національний медичний університет

У статті акцентовано увагу на поняттях «мотив» і «професійна мотивація» в контексті їх використання в процесі формування інформаційно-технологічної компетентності (ІТ-компетентності) майбутніх лікарів під час навчання дисципліні природничо-наукової підготовки (ДПНП) «Медична інформатика» («МІ»). У межах розробленої методики проведено анкетне опитування суб'єктів дослідження, а також оцінено його результати за передбаченим алгоритмом з використанням відповідних методів математичної статистики. Доведено, що процес формування ІТ-компетентності майбутніх лікарів, який відбувається під час навчання ДПНП «МІ», зокрема і з використанням розроблених посібників, впливає на розвиток їх професійної мотивації.

Ключові слова: ІТ-компетентність, мотив, професійна мотивація, професійно-зорієнтовані мотиви.

Постановка проблеми. Реформування системи охорони здоров'я України передбачає досягнення високих стандартів медичного обслуговування населення, для виконання яких необхідно невідкладно підвищувати якість професійної діяльності медичних працівників, що за змістом є соціотехнічною і характеризується постійним ускладненням, багатофункціональністю, високою варіативністю, слабкою регламентованістю, творчістю тощо [10]. Тому від сучасних лікарів потрібно вимагати професійного самовизначення, професійної самооцінки, вмотивованості на постійне професійне вдосконалення.

За таких умов одним з ключових чинників, що обумовлюють успішну роботу окремих осіб та лікувально-профілактичних закладів у цілому, є професійна мотивація, основи якої для лікарів закладаються в процесі їх навчання в профільних закладах вищої освіти (ЗВО), що забезпечує формування і розвиток мотиваційної сфери майбутніх фахівців.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У наукових дослідженнях М. Будницька [2], Н. Бурмас [3], М. Герасимчук [6], О. Павлова [11], С. Федоров [13], Л. Фоміна [14], М. Чижкова [15] та інші аргументували багатовимірність професійної мотивації лікарів.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Не дивлячись на велику кількість теоретичних та емпіричних досліджень, виконаних у галузі професійної мотивації, професійна мотивація майбутніх лікарів у процесі формування інформаційно-технологічної компетентності (ІТ-компетентності) під час навчання дисципліні природничо-наукової підготовки (ДПНП) «Медична інформатика» («МІ») на сьогодні вивчена недостатньо.

Мета статті. Вивчити питання формування і розвитку професійної мотивації майбутніх лікарів за умови набуття ІТ-компетентності під час навчання ДПНП «МІ», зокрема і з використанням розроблених посібників.

Виклад основного матеріалу. Науковою думкою передбачено багато різноманітних теорій мотивації, досить часто з діаметрально протилежними підходами (табл. 1) [17].

На наш погляд, вивчаючи питання формування і розвитку професійної мотивації майбутніх фахівців у процесі набуття ІТ-компетентності під час навчання ДПНП «МІ», доцільно дотримуватись інтегрованого підходу з урахуванням прогресивних ідей різноманітних теорій.

Професійна мотивація майбутніх лікарів, які набувають ІТ-компетентність під час навчання зазначеній ДПНП в профільних ЗВО, має ряд особливостей, зважаючи на специфіку їх майбутньої професійної діяльності, котрі враховують орієнтування на цінності іншої людини, комунікативну діяльність під час виконання службових обов'язків і в соціумі, привабливість фаху з огляду на його соціальну значущість тощо.

На думку В. Шадрикова, професійна мотивація лікаря тісно пов'язана з суспільним розвитком його особистості і є потужним суб'єктивним чинником, який обумовлює продуктивність праці фахівця [16]. Учений, вивчаючи проблему системогенезу професійної діяльності, вважав, що мотивація організовує цілісну поведінку, підвищує активність праці, суттєво впливає на формування мети і шляхів її досягнення [16].

Дослухаючись до думки О. Брюніна, доцільно вважати, що структура мотиваційної сфери лікарів у процесі життєдіяльності проходить етапи формування, розвитку і становлення [1], серед яких, на наш погляд, достатньо важливим є навчання в профільних ЗВО.

Змістом професійної мотивації майбутніх лікарів, у котрих формується ІТ-компетентність під час навчання ДПНП «МІ», можна вважати сукупність стійких мотивів, прояв яких залежить від професійних поглядів, відносин, позицій, а також емоцій, почуттів, професійних якостей особистості тощо.

Погоджуючись з Є. Ільїним, у нашому дослідженні ми дотримувались думки, що *мотив* – складне інтегральне (системне) психологічне утворення, яке під час навчання ДПНП «МІ» спонукає суб'єктів освітнього процесу до свідомих дій і вчинків та слугує для них підставою [9]. Окрім того, дослухаючись до А. Сотнікової [12], ми вважали, що *мотив* – це одне з фундаментальних понять, котре використовують для опису й аналізу сфери спонукання суб'єкта до діяльності з метою формування ІТ-компетентності, оскільки він відображає предметний зміст потреби, для задоволення якої суб'єкт здійснює активну, спрямовану діяльність, наповнюючи її певними смислами, цілями й умовами їх досягнення.

Виходячи з таких трактувань поняття «мотив», професійну мотивацію майбутніх лікарів можна визначити як сукупність потреб, інтересів, що спонукають суб'єктів освітнього процесу до професійної діяльності, до професійної самореалізації і професійного вдосконалення. На наш погляд, таке формулювання співзвучне з міркуваннями Л. Хабаєвої [5], тому змістом розвитку професійної мотивації майбутніх лікарів під час навчання ДПНП «МІ» можна вважати:

- формування потреб і мотивів професійного розвитку в процесі набуття ІТ-компетентності;

Таблиця 1

Теорії мотивації та основні поняття

Теорії	Автор	Основні поняття
Теорія необхідності досягнення	Murray (1938)	Ґрунтується на тематичному тесті апперцепції.
Теорія руху	Hull (1943)	Потреба в зміні поведінкових реакцій, що призводить до сатисфакції цієї потреби.
Теорія ієрархії потреб	Maslow (1946)	Необхідні основні потреби і самоактуалізація, коли основні потреби задовольняються, потреби самоактуалізації домінують над свідомістю.
	McLelland (1953)	Наявність узагальненого мотиву, що передбачає поведінку в різних ситуаціях, стабільної складової мотивації.
Теорія очікування значення	Atkinson (1957, 1966)	Основа мотивації складає принцип «мотивація для уникнення невдачі».
Теорія мотиву уникнення успіху	Horney (1968)	У жінок страх більш виражений, тому для досягнення успіху вони більш мотивовані в порівнянні з чоловіками.
	Spence (1978)	Порівнюючи чоловіків і жінок за відповідями на запитання анкети щодо роботи і сімейної орієнтації, стверджується, що жінки більше орієнтовані на роботу, а чоловіки – на вирішення інтелектуальних завдань і конкурентоспроможність.
Теорія атрибуції	Weiner (1974)	Здатність, зусилля, складність завдання та удача були ідентифіковані як найважливіші фактори, що впливають на атрибути досягнення.
Теорія самовизначення	Deci & Rayn (1985)	Два типи мотивації: внутрішня (для особистого інтересу) та зовнішня (для конкретного виграшу). Відсутність мотивації назвали амотивацією. Внутрішня мотивація залежить від реалізації почуттів автономії, компетенції і спорідненості.
Теорія соціального пізнання	Bandura (1986)	Мотивація залежить від відчуття самореалізації. Судження про самореалізацію, в свою чергу, зумовлюють час і зусилля людини, вкладені в діяльність, а також складність поставлених цілей.
Теорія цілей	Pintrich (2000)	Мотивація була пояснена на основі цілей: мети майстерності (для засвоєння завдання) та цілей продуктивності (для кращого виконання в порівнянні з іншими).

Джерело: розроблено автором за даними [17]

- набуття знань, умінь і навичок самостійної діяльності з метою самовиховання і саморозвитку під час формування ІТ-компетентності;

- оцінювання професійних здібностей і можливостей майбутніх фахівців за підсумками процесу формування ІТ-компетентності, а також їх порівняння з образом бажаного результату;

- планування змін у системі мотивації досягнення під час набуття ІТ-компетентності.

Досліджуючи, ми вважали, що чинниками, які впливають на розвиток професійної мотивації майбутніх лікарів за умови набуття ними ІТ-компетентності під час навчання ДПНП «МІ», зокрема і з використанням розроблених посібників «Медична інформатика. Практикум», «Медична інформатика. Тестові завдання», котрі є авторськими розробками і складовими відповідних навчально-методичних комплексів, можна вважати потреби, очікування, ціннісні установки й орієнтації, стимули, зовнішні умови тощо.

Дослідженню передувало створення структурованої анкети, яка містить 32 запитання, розподілені за чотирма групами професійно-зорієнтованих мотивів (безпосередні – 6 запитань, опосередковані – 6 запитань, внутрішні – 10 запитань, зовнішні – 10 запитань) [8].

Формулюючи запитання для анкетного опитування, автор зважав на те, що за умови формування ІТ-компетентності під час навчання ДПНП «МІ» спочатку відбувається перетворення загальних мотивів майбутніх лікарів у професійні (потреби осіб, які навчаються, набувають змісту зважаючи на їх майбутню професійну діяльність, а мотиви наповнюються професійним змістом), а потім система сформованих професійно-зорієнтованих мотивів розвивається разом зі зміною рівня професіоналізації суб'єктів освітнього процесу, котра забезпечує для них зміщення акценту із загальнолюдських, морально-етичних якостей у бік професійних характеристик з огляду на професійне становлення особистості кожного. Окрім того, вибір запитань визначався особистим досвідом автора.

Від респондентів вимагалось вибрати один з можливих варіантів відповіді на кожне сформульоване запитання. Зазначимо, що кожне запитання передбачає однозначні відповіді, яким присвоєні бали (0, 1 або 2 відповідно).

Рівні професійної мотивації майбутніх фахівців (високий, середній, низький, задовільний, що були схарактеризовані попередньо), оцінювалися за таким показником як сума балів S_6 за описаним алгоритмом [8].

Дослідження супроводжувалось використанням таких загальнотеоретичних і конкретно-педагогічних теоретичних методів як аналіз, синтез, порівняння і зіставлення, конкретизація, систематизація, узагальнення, а також методів математичної статистики для оцінювання одержаних даних.

У дослідженні серед суб'єктів освітнього процесу Івано-Франківського національного медичного університету (ІФНМУ) взяли участь 150 осіб (I група – 78 осіб, II група – 72 особи), які навчались на II курсі медичного факультету за спеціальністю 222 «Медицина» (2017-2018 навчальний рік) і перебували в певних умовах (табл. 2). Воно тривало протягом одного семестру в обсязі 2-х модулів (105 годин) у межах навчання ДПНП «МІ» на базі кафедри медичної інформатики, медичної і біологічної фізики ІФНМУ.

З усіма учасниками дослідження було проведене анкетне опитування за сформульованими запитаннями [8] і отримані певні результати (табл. 3). Перший раз опитування проводилось по завершенню вивчення Модуля 1 ДПНП «МІ» (контрольна група – КГ), а другим – по завершенню вивчення цієї ДПНП в цілому (експериментальна група – ЕГ).

За результатами анкетного опитування можна стверджувати, що його учасники відповідали на сформульовані запитання обдуманно і вмотивовано, а самі результати заслуговують на довіру, бо з ймовірністю помилки першого роду $\alpha = 0.5$ (рівень значущості) можна стверджувати, що між сумами балів (S_6), набраних суб'єктами освітнього процесу вибіркового сукупностей КГ і ЕГ, існує достовірний додатний лінійний кореляційний зв'язок ($|r| \geq r^*$, $r > 0$, $|t| \geq t^*$ у табл. 4).

Для того, щоб з'ясувати, чи має місце під час навчання зазначеній ДПНП вплив процесу формування ІТ-компетентності майбутніх лікарів на розвиток їх професійної мотивації за результатами анкетного опитування статистично була перевірена гіпотеза про рівність центрів розподілу двох незалежних нормальних сукупностей (КГ і ЕГ за результатами анкетного опитування).

Критерій перевірки цієї гіпотези був обраний, зважаючи на те, що дисперсії сукупностей не рівні (табл. 5).

Аналізуючи результати статистичної перевірки сформульованої гіпотези, можна стверджувати, що центри розподілу двох незалежних нормальних сукупностей зміщені (табл. 5). Отже, процес формування ІТ-компетентності майбутніх лікарів, який відбувається під час навчання ДПНП «МІ», впливає на розвиток їх професійної мотивації.

За результатами анкетного опитування було встановлено, що в процесі формування ІТ-компетентності під час навчання ДПНП «МІ» має місце достатньо виражена позитивна динаміка зміни рівнів професійної мотивації [8] учасників дослідження (низький рівень зменшився на 19,34 %, задовільний – на 4,00%, середній рівень збільшився на 17,34%, а високий – на 6,00%) та їх якості (збільшилась на 23,34%) (табл. 6).

Було встановлено, що більшої позитивної динаміки зміни якості рівнів професійної мотивації в процесі формування ІТ-компетентності досягли

Таблиця 2

Умови дослідження, в яких перебували особи, котрі вивчали ДПНП «МІ»

Група	Умови
I група	• у процесі навчання розроблені посібники «Медична інформатика. Практикум», «Медична інформатика. Тестові завдання» використовувались фрагментарно або нерегулярно
II група	• у процесі навчання постійно використовувались розроблені посібники «Медична інформатика. Практикум», «Медична інформатика. Тестові завдання»

Джерело: розроблено автором

Таблиця 3

**Результати анкетного опитування і висновки щодо рівня професійної мотивації
для кожного з учасників дослідження (n = 150)**

№ з/п	I група (n = 78)		Рівень (висновок)	I група (n = 78)		Рівень (висновок)	II група (n = 72)		Рівень (висновок)	II група (n = 72)		Рівень (висновок)
	S _б			S _б			S _б			S _б		
	КГ	ЕГ		КГ	ЕГ		КГ	ЕГ		КГ	ЕГ	
1-2.	45	49	З→С	40	43	З→З	45	44	З→З	52	54	С→С
3-4.	30	40	Н→З	44	48	З→С	28	38	Н→З	62	58	В→В
5-6.	51	46	С→З	43	45	З→З	30	38	Н→З	32	40	Н→З
7-8.	54	52	С→С	39	48	З→С	40	48	З→С	37	53	Н→С
9-10.	33	35	Н→Н	46	48	З→С	52	58	С→В	51	53	С→С
11-12.	51	59	С→В	46	44	З→З	29	39	Н→З	46	48	З→С
13-14.	48	47	С→З	44	47	З→З	33	43	Н→З	46	48	З→С
15-16.	51	54	С→С	46	44	З→З	60	59	В→В	39	43	З→З
17-18.	49	51	С→С	46	43	З→З	51	49	С→С	59	59	В→В
19-20.	34	37	Н→Н	34	43	Н→З	49	53	С→С	50	54	С→С
21-22.	51	58	С→В	34	43	Н→З	59	58	В→В	60	59	В→В
23-24.	45	43	З→З	36	37	Н→Н	46	50	З→С	49	50	С→С
25-26.	57	55	С→С	33	33	Н→Н	58	60	В→В	45	50	З→С
27-28.	33	48	Н→С	40	41	З→З	53	60	С→В	29	43	Н→З
29-30.	45	49	З→С	44	46	З→З	30	37	Н→Н	29	41	Н→З
31-32.	60	53	В→С	32	36	Н→Н	46	50	З→С	47	55	З→С
33-34.	32	43	Н→З	32	37	Н→Н	47	52	З→С	33	48	Н→С
35-36.	45	47	З→З	53	58	С→В	51	51	С→С	37	47	Н→З
37-38.	47	45	З→З	34	50	Н→С	59	60	В→В	38	52	З→С
39-40.	31	33	Н→Н	48	53	С→С	58	61	В→В	43	51	З→С
41-42.	36	37	Н→Н	30	38	Н→З	57	59	С→В	46	56	З→С
43-44.	25	37	Н→Н	41	48	З→С	32	47	Н→З	53	58	С→В
45-46.	32	53	Н→С	45	50	З→С	44	50	З→С	52	58	С→В
47-48.	31	48	Н→С	26	38	Н→З	47	57	З→С	52	57	С→С
49-50.	33	39	Н→З	28	33	Н→Н	36	44	Н→З	58	60	В→В
51-52.	41	48	З→С	49	52	С→С	44	48	З→С	53	56	С→С
53-54.	31	33	Н→Н	41	49	З→С	31	36	Н→Н	59	59	В→В
55-56.	24	40	Н→З	30	41	Н→З	56	54	С→С	44	48	З→С
57-58.	48	52	С→С	35	36	Н→Н	33	37	Н→Н	38	50	З→С
59-60.	48	50	С→С	48	52	С→С	44	44	З→З	60	59	В→В
61-62.	47	52	З→С	48	52	С→С	51	48	С→С	49	51	С→С
63-64.	60	58	В→В	34	36	Н→Н	47	49	З→С	55	54	С→С
65-66.	60	58	В→В	37	46	Н→З	54	52	С→С	40	38	З→З
67-68.	48	50	С→С	32	49	Н→С	48	52	С→С	45	47	З→З
69-70.	53	52	С→С	45	49	З→С	45	45	З→З	54	58	С→В
71-72.	26	39	Н→З	34	36	Н→Н	45	46	З→З	60	58	В→В
73-74.	42	44	З→З	41	40	З→З						
75-76.	40	44	З→З	35	57	Н→С						
77-78.	62	54	В→С	46	59	З→В						

Джерело: розроблено автором

Таблиця 4

**Результати кореляційного аналізу, а також оцінювання наявності і достовірності
лінійного кореляційного зв'язку (за результатами анкетного опитування S_б)**

Критерії і висновки	I група (n = 78)	II група (n = 72)	n = 150
r	0,753	0,875	0,826
r*	0,223	0,232	0,160
Висновок	r ≥ r*, наявний достовірний кореляційний зв'язок		
t	9,979	15,146	17,822
t*	1,992	1,994	1,976
Висновок	t > t*, наявний лінійний кореляційний зв'язок		

Джерело: розроблено автором

Таблиця 5

Результати статистичної перевірки гіпотез (за результатами анкетного опитування S_9)

Критерії і висновки	I група (n = 78)	II група (n = 72)	n = 150
f	1,599	1,903	1,681
f*	1,458	1,481	1,310
Висновок	f > f*, дисперсії сукупностей не рівні		
t	3,598	3,121	4,569
t*	1,976	1,979	1,968
Висновок	t > t*, центри розподілу зміщені		

Джерело: розроблено автором

Таблиця 6

Динаміка зміни рівнів професійної мотивації майбутніх лікарів та їх якості в процесі формування ІТ-компетентності під час навчання ДПНП «МІ» (n = 150), %

Рівень професійної мотивації	КГ	ЕГ	Різниця	Зміна якості рівнів професійної мотивації (середній і високий рівні)
низький	30,67	11,33	- 19,34	+ 23,34
задовільний	33,33	29,33	- 4,00	
середній	25,33	42,67	+ 17,34	
високий	10,67	16,67	+ 6,00	

Джерело: розроблено автором

учасники дослідження II групи (низький рівень зменшився на 16,66 %, задовільний – на 9,72%, середній рівень збільшився на 18,05%, а високий – на 8,33%, табл. 7) у порівнянні з учасниками дослідження I групи (низький рівень зменшився на 21,79 %, задовільний рівень збільшився на 1,29%, середній – на 16,66%, а високий – на 3,84%, табл. 7).

Також можна стверджувати (табл. 7), що для суб'єктів освітнього процесу II групи зміна якості рівнів їх професійної мотивації в процесі формування ІТ-компетентності була максимальною (збільшилась на 26,38% до 72,22%), а для суб'єктів освітнього процесу I групи – мінімальною (збільшилась на 20,50 % до 47,43 %). На нашу думку, постійне використання під час навчання ДПНП «МІ» розроблених посібників особами II групи забезпечило більш ефективне формування їх ІТ-компетентності [7], що максимально сприяло розвитку професійної мотивації майбутніх лікарів.

Якщо аналізувати результати анкетного опитування за сумою балів (S_6), набраних кожним з учасників дослідження в групах професійно-зорієнтованих мотивів (табл. 8-9), то можна стверджувати, що:

- на момент завершення вивчення модуля 1 ДПНП «МІ» в учасників дослідження I групи і II групи серед мотивів усіх груп найбільшого розвитку одержали *безпосередні* професійно-зорієнтовані мотиви (якість рівнів 51,28% і 72,22%

відповідно для I групи і II групи, табл. 8), що супроводжували процес пізнання і набуття майбутніми лікарями знань, умінь і навичок під час формування ІТ-компетентності;

- на момент завершення вивчення ДПНП «МІ» в цілому в учасників дослідження I групи серед мотивів усіх груп найбільшого розвитку також одержали *безпосередні* професійно-зорієнтовані мотиви (якість рівнів 60,26%, табл. 8), бо, на наш погляд, процес формування ІТ-компетентності та досягнення бажаних результатів упродовж вивчення модуля 2 не забезпечувалися в повній мірі фрагментарним або нерегулярним використання розроблених посібників і вимагали залучення додаткових засобів і ресурсів з метою набуття знань, умінь і навичок суб'єктами освітнього процесу;

- на момент завершення вивчення ДПНП «МІ» в цілому в учасників дослідження II групи серед мотивів усіх груп найбільшого розвитку одержали *внутрішні* професійно-зорієнтовані мотиви (якість рівнів 80,56%, табл. 8), що сприяло безпосередньому залученню майбутніх лікарів у процес пізнання і забезпечило їх високу пізнавальну активність та успішність за умови формування ІТ-компетентності під час навчання зазначеній ДПНП;

- для учасників дослідження I і II груп за умови формування їх ІТ-компетентності під час навчання ДПНП «МІ» найбільш позитивна динаміка зміни якості рівнів професійної мотивації була

Таблиця 7

Динаміка зміни рівнів професійної мотивації майбутніх лікарів та їх якості в процесі формування ІТ-компетентності під час навчання ДПНП «МІ», %

Рівень професійної мотивації	I група (n = 78)			II група (n = 72)		
	КГ	ЕГ	різниця	КГ	ЕГ	різниця
низький	39,74	17,95	- 21,79	20,83	4,17	- 16,66
задовільний	33,33	34,62	+ 1,29	33,33	23,61	- 9,72
середній	21,80	38,46	+ 16,66	29,17	47,22	+ 18,05
високий	5,13	8,97	+ 3,84	16,67	25,00	+ 8,33
Якість (середній і високий рівні)	26,93	47,43	+ 20,50	45,84	72,22	+ 26,38

Джерело: розроблено автором

Таблиця 8

**Динаміка зміни рівнів професійної мотивації майбутніх лікарів
у процесі формування ІТ-компетентності під час навчання ДПНП «МІ», %**

Група	Рівень професійної мотивації	Професійно-зорієнтовані мотиви							
		безпосередні		опосередковані		внутрішні		зовнішні	
		КГ	ЕГ	КГ	ЕГ	КГ	ЕГ	КГ	ЕГ
I група (n = 78)	низький	25,64	12,82	33,33	19,23	33,33	16,67	43,59	23,08
	задовільний	23,08	26,92	23,08	32,05	24,36	32,05	35,90	32,05
	середній	28,21	35,90	30,77	30,77	33,33	42,31	20,51	38,46
	високий	23,08	24,36	12,82	17,95	8,97	8,97	0,00	6,41
	Якість	51,28	60,26	43,59	48,72	42,31	51,28	20,51	44,87
II група (n = 72)	низький	12,50	8,33	18,06	16,67	16,67	5,56	34,72	11,11
	задовільний	15,28	13,89	22,22	15,28	16,67	13,89	34,72	30,56
	середній	29,17	30,56	27,78	33,33	43,06	48,61	30,56	52,78
	високий	43,06	47,22	31,94	34,72	23,61	31,94	0,00	5,56
	Якість	72,22	77,78	59,72	68,06	66,67	80,56	30,56	58,33
n = 150	низький	19,33	10,67	26,00	18,00	25,33	11,33	39,33	17,33
	задовільний	19,33	20,67	22,67	24,00	20,67	23,34	35,34	31,34
	середній	28,67	33,33	29,33	32,00	38,00	45,33	25,33	45,33
	високий	32,67	35,33	22,00	26,00	16,00	20,00	0,00	6,00
	Якість	61,33	68,66	51,33	58,00	54,00	65,33	25,33	51,33

Джерело: розроблено автором

Таблиця 9

**Динаміка зміни якості рівнів професійної мотивації майбутніх лікарів
у процесі формування ІТ-компетентності під час навчання ДПНП «МІ», %
(середній і високий рівні)**

Група	Професійно-зорієнтовані мотиви			
	безпосередні	опосередковані	внутрішні	зовнішні
I група (n = 78)	+ 8,98	+ 5,13	+ 8,97	+ 24,36
II група (n = 72)	+ 5,56	+ 8,34	+ 13,89	+ 27,77
n = 150	+ 7,33	+ 6,67	+ 11,33	+ 26,00

Джерело: розроблено автором

для зовнішніх професійно-зорієнтованих мотивів (+24,36% і +27,77% відповідно для учасників дослідження I і II груп, табл. 9), що, на нашу думку, є цілком закономірно з огляду на те, що така динаміка може бути обумовлена уже набутою ІТ-компетентністю, котра використовується майбутніми лікарями в процесі подальшого її формування, зокрема і з використанням розроблених посібників, як під час аудиторної, так і з метою здійснення самостійної позааудиторної роботи, а також під час позанавчальної діяльності;

- переважаючий за якістю розвиток безпосередніх і внутрішніх професійно-зорієнтованих мотивів учасників дослідження I і II груп відповідно, засвідчує, що процес навчання ДПНП «МІ», організований і здійснений за допомогою розроб-

лених посібників з метою набуття знань, умінь і навичок, забезпечує реалізацію особистісного потенціалу майбутніх лікарів під час формування ІТ-компетентності.

Також за результатами анкетного опитування був отриманий висновок, що його учасники відповідали на сформульовані запитання обдумано і вмотивовано, а самі результати заслуговують на довіру, бо між кількостями позитивних відповідей, що оцінювались у 2 бали, і кількостями відповідей, що оцінювались в 1 бал, які дали суб'єкти освітнього процесу (вибіркові сукупності КГ і ЕГ), існує достовірний від'ємний лінійний кореляційний зв'язок ($|r| \geq r^*$, $r < 0$, $|t| > t^*$ у табл. 10). Зазначимо, що це твердження має місце з ймовірністю помилки першого роду $\alpha = 0,05$.

Таблиця 10

**Результати кореляційного аналізу, а також оцінювання наявності і достовірності
лінійного кореляційного зв'язку (за кількостями відповідей на анкетні запитання)**

Критерії і висновки	I група (n = 78)		II група (n = 72)		n = 150	
	КГ	ЕГ	КГ	ЕГ	КГ	ЕГ
r	- 0,574	- 0,902	- 0,776	- 0,968	- 0,709	- 0,940
r*	0,349					
Висновок	$ r \geq r^*$, наявний достовірний кореляційний зв'язок					
t	- 3,839	- 11,411	- 6,740	- 21,009	- 5,513	- 15,033
t*	2,042					
Висновок	$ t > t^*$, наявний лінійний кореляційний зв'язок					

Джерело: розроблено автором

Таблиця 11

Динаміка зміни кількості позитивних відповідей, даних майбутніми лікарями під час анкетного опитування на запитання, що відносились до кожної групи професійно-зорієнтованих мотивів, %

Професійно-зорієнтовані мотиви		Група					
		I група (n = 78)		II група (n = 72)		n = 150	
		КГ	ЕГ	КГ	ЕГ	КГ	ЕГ
безпосередні	пізнавальні	56,41	59,40	66,67	70,37	61,33	64,67
	розвитку особистості	55,98	59,40	74,54	76,85	64,89	67,78
опосередковані	соціальні	49,57	52,14	58,80	63,89	54,00	57,78
	досягнення	43,59	47,44	55,56	58,80	49,33	52,89
внутрішні	пізнавальні	49,57	53,13	62,96	66,20	56,00	60,44
	досягнення	49,82	52,01	60,52	73,81	54,95	62,48
зовнішні	комунікативні	46,15	48,08	57,64	64,58	51,67	56,00
	професійні	44,23	46,15	55,56	63,19	49,67	54,33
	самовизначення	53,85	53,85	63,89	65,97	58,67	59,67
	вузько особистісні	32,37	37,18	27,08	41,32	29,83	39,17

Джерело: розроблено автором

Якщо аналізувати результати анкетного опитування за кількостями позитивних відповідей у % (табл. 11), які дали суб'єкти освітнього процесу (вибіркові сукупності КГ і ЕГ) на запитання, що відносились до кожної групи професійно-зорієнтованих мотивів, то можна стверджувати, що:

- на момент завершення вивчення модуля 1 ДПНП «МІ» в учасників дослідження I групи серед безпосередніх мотивів найбільшого розвитку одержали *пізнавальні* професійно-зорієнтовані мотиви (56,41%) на відміну від професійно-зорієнтованих мотивів *розвитку особистості* (55,98%), бо з метою формування ІТ-компетентності вони використовували в процесі вивчення ДПНП «МІ» розроблені посібники фрагментарно або нерегулярно, а тому мали потребу в пізнанні за допомогою як зовнішніх (наприклад, інформаційні джерела мережі Internet) так і внутрішніх (наприклад, вже наявні знання) ресурсів;

- по завершенню вивчення ДПНП «МІ» в учасників дослідження I групи мотиви *розвитку особистості* серед безпосередніх професійно-зорієнтованих мотивів були розвинуті на рівні пізнавальних мотивів (59,40% у порівнянні з 59,40% – відсотки були рівними);

- на момент завершення вивчення модуля 1 ДПНП «МІ», а також цієї ДПНП у цілому серед учасників дослідження II групи переважали безпосередні професійно-зорієнтовані мотиви *розвитку особистості* (74,54% і 76,85% відповідно), чому, на нашу думку, в значній мірі сприяло постійне використання розроблених посібників з метою формування ІТ-компетентності під час вивчення ДПНП «МІ»;

- серед опосередкованих професійно-зорієнтованих мотивів для учасників дослідження I і II груп впродовж вивчення ДПНП «МІ» в пріоритеті був розвиток *соціальних* мотивів (52,14% і 63,89% відповідно для учасників дослідження I і II груп на момент завершення вивчення зазначеної ДПНП) у порівнянні з мотивами *досягнення* (47,44% і 58,80% відповідно для учасників дослідження I і II груп на момент завершення вивчення зазначеної ДПНП), бо сама ІТ-компетентність і процес її формування мають яскраво виражену соціальну спрямованість з огляду на соціальний характер професійної діяльності майбутніх ліка-

рів, а тому першочергове формування в них *соціальних* мотивів є очікуваним і закономірним;

- якщо вести мову про внутрішні професійно-зорієнтовані мотиви, то для учасників дослідження I групи по завершенню вивчення модуля 1 ДПНП «МІ» незначно переважали мотиви *досягнення* в порівнянні з *пізнавальними* мотивами (49,82% у порівнянні з 49,57%), але така тенденція не збереглась на момент завершення вивчення цієї ДПНП (переважали вже *пізнавальні* мотиви, а саме 53,13% у порівнянні з 52,01%), оскільки, на наш погляд, досягнути значних результатів (середній бал – 154,0 і 171,9 відповідно за модуль 1 і модуль 2) у процесі формування ІТ-компетентності (мотивувати себе на досягнення) без регулярного використання зазначених посібників майбутнім фахівцям на багато важче, бо необхідно занурюватись у процес пізнання за допомогою інших засобів навчання і різноманітних ресурсів, тим самим розвиваючи внутрішні *пізнавальні* мотиви;

- для учасників дослідження II групи на момент завершення вивчення ДПНП «МІ» серед внутрішніх професійно-зорієнтованих мотивів переважали мотиви *досягнення* над *пізнавальними* мотивами (зі значною позитивною динамікою, а саме 73,81% у порівнянні з 66,20%), за умови, що розвиток останніх домінував по завершенню вивчення модуля 1 зазначеної ДПНП (62,96% у порівнянні з 60,52%), що є цілком очікуваним результатом з огляду на успішність майбутніх лікарів у процесі формування ІТ-компетентності (середній бал – 163,6 і 177,9 відповідно за модуль 1 і модуль 2), зокрема і завдяки використанню розроблених посібників у процесі навчання;

- серед зовнішніх професійно-зорієнтованих мотивів для учасників дослідження I і II груп найбільш розвинутими виявились мотиви *самовизначення* як на момент завершення вивчення модуля 1, так і за підсумками навчання ДПНП «МІ» в цілому, але варто зазначити, що ці мотиви в основному були сформовані вже на момент завершення вивчення модуля 1 і впродовж модуля 2 розвивались незначно, хоча учасники дослідження II групи досягли більш вагомих результатів (65,97% у порівнянні з 63,89%) у цьому напрямку, ніж учасники дослідження

I групи (53,85% у порівнянні з 53,85% – відсотки були рівними), що засвідчує високий рівень реалізації організаційних заходів і навчально-методичних засобів (зокрема, зазначених посібників), котрі супроводжували процес пізнання майбутніх лікарів і забезпечували формування їх ІТ-компетентності впродовж вивчення ДПП «МІ»;

- можна стверджувати, що для учасників дослідження I і II груп розвиток зовнішніх комунікативних і професійних мотивів відбувався майже з однаковою інтенсивністю, хоча для учасників дослідження II групи він мав більшу позитивну динаміку (64,58% у порівнянні з 57,64% і 63,19% у порівнянні з 55,56% відповідно для комунікативних і професійних мотивів), ніж для учасників дослідження I групи (48,08% у порівнянні з 46,15% і 46,15% у порівнянні з 44,23% відповідно для комунікативних і професійних мотивів);

- упродовж дослідження для його учасників I і II груп розвиток зовнішніх вузько особистісних професійно-зорієнтованих мотивів мав найбільшу позитивну динаміку, але вона була більш виражена для учасників дослідження II групи (41,32% у порівнянні з 27,08%) ніж для учасників дослідження I групи (37,18% у порівнянні з 32,37%), бо, на нашу думку, цьому сприяло ефективне формування їх ІТ-компетентності, організоване і здійснене за допомогою розроблених і запроваджених посібників.

З метою вирішення сформульованого завдання до дослідження, окрім ІФНМУ, були залучені

й інші заклади вищої медичної (фармацевтичної) освіти (ЗВМ(Ф)О) України. Тому в дослідженні взяли участь 95 респондентів з Львівського національного медичного університету імені Данила Галицького (ЛНМУ), 79 респондентів з Тернопільського державного медичного університету імені І.Я. Горбачевського (ТДМУ), 45 респондентів з Вінницького національного медичного університету імені М.І. Пирогова (ВНМУ), 81 респондент з Дніпропетровської медичної академії МОЗ України (ДМА). Всі вони були студентами медичних факультетів відповідних університетів, навчалися за спеціальністю 222 «Медицина» і вивчали ДПП «МІ» в обсязі 2-х модулів (105 годин) на II курсі (2017-2018 навчальний рік).

Якщо аналізувати якість рівнів професійної мотивації, що розвивається в майбутніх лікарів у процесі формування ІТ-компетентності під час навчання ДПП «МІ», то в межах груп дослідження ЛНМУ, ТДМУ, ВНМУ, ДМА, ІФНМУ (табл. 12) можна зробити такі висновки:

- в усіх групах дослідження найбільшою якістю розвитку досягли безпосередні професійно-зорієнтовані мотиви, що є цілком закономірним результатом з огляду на специфіку ІТ-компетентності та процесу її формування, зважаючи на ті завдання, що можуть вирішуватись суб'єктами освітнього процесу ЗВМ(Ф)О на другому році навчання, а також під час подальшої вищої освіти і майбутньої професійної діяльності;
- якість розвитку зовнішніх професійно-зорієнтованих мотивів у всіх групах дослідження

Таблиця 12

Рівні професійної мотивації майбутніх лікарів та їх якість у процесі формування ІТ-компетентності під час навчання ДПП «МІ», %

Група	Рівень професійної мотивації		Професійно-зорієнтовані мотиви			
			безпосередні	опосередковані	внутрішні	зовнішні
ЛНМУ (n = 95)	низький	16,84	9,47	15,79	16,84	24,21
	задовільний	26,32	13,69	12,63	9,48	38,95
	середній	46,32	31,58	32,63	60,00	36,84
	високий	10,52	45,26	38,95	13,68	0,00
	Якість	56,84	76,84	71,58	73,68	36,84
ТДМУ (n = 79)	низький	18,98	16,46	16,46	25,32	31,65
	задовільний	27,85	5,06	18,98	21,52	35,44
	середній	43,04	30,38	30,38	41,77	32,91
	високий	10,13	48,10	34,18	11,39	0,00
	Якість	53,17	78,48	64,56	53,16	32,91
ВНМУ (n = 45)	низький	24,44	11,11	26,67	22,22	40,00
	задовільний	22,22	11,11	13,33	24,45	37,78
	середній	40,00	33,33	28,89	33,33	20,00
	високий	13,34	44,45	31,11	20,00	2,22
	Якість	53,34	77,78	60,00	53,33	22,22
ДМА (n = 81)	низький	20,99	13,58	25,92	23,46	37,04
	задовільний	25,93	7,41	23,46	19,75	37,04
	середній	44,44	40,74	25,93	43,21	25,92
	високий	8,64	38,27	24,69	13,58	0,00
	Якість	53,08	79,01	50,62	56,79	25,92
ІФНМУ (n = 150)	низький	11,33	10,67	18,00	11,33	17,33
	задовільний	29,33	20,67	24,00	23,34	31,34
	середній	42,67	33,33	32,00	45,33	45,33
	високий	16,67	35,33	26,00	20,00	6,00
	Якість	59,34	68,66	58,00	65,33	51,33

Джерело: розроблено автором

була найменшою, хоча суб'єкти освітнього процесу ІФНМУ, на нашу думку за рахунок використання з метою формування ІТ-компетентності під час навчання ДПНП «МІ» розроблених посібників, досягли найвищого результату, бо для цієї групи якість рівнів зазначених мотивів склала 51,33%, що в порівнянні з 22,22% (група ВНМУ) є більш вагомим результатом;

- якість розвитку опосередкованих професійно-зорієнтованих мотивів була дещо вищою ніж якість розвитку внутрішніх професійно-зорієнтованих мотивів для груп ТДМУ і ВНМУ (якість рівнів 64,56% і 60,00% відповідно в порівнянні з 53,16% і 53,33% відповідно) і навпаки – якість розвитку внутрішніх професійно-зорієнтованих мотивів була вищою ніж якість розвитку опосередкованих професійно-зорієнтованих мотивів для груп ЛНМУ, ДМА і ІФНМУ (якість рівнів 73,68%, 56,79% і 65,33% відповідно в порівнянні з 71,58%, 50,62% і 58,00% відповідно), що, на наш погляд, обумовлено специфікою організації і реалізації процесу навчання ДПНП «МІ» і формування в його межах ІТ-компетентності майбутніх лікарів у відповідних ЗВМ(Ф)О;

- якість рівнів професійно-зорієнтованих мотивів у цілому в усіх групах дослідження склала $(55,15 \pm 4,73)\%$ ($p = 0,99$), тобто була майже однаковою, хоча в групах дослідження ЛНМУ і ІФНМУ були одержані в порівнянні з іншими групами дещо вищі результати (56,84% і 59,34% відповідно), котрі, ми так вважаємо, для групи ІФНМУ в значній мірі обумовлені використанням розроблених посібників під час навчання ДПНП «МІ» з метою формування ІТ-компетентності майбутніх фахівців.

Якщо аналізувати результати анкетного опитування за кількостями позитивних відповідей у% (табл. 13), які дали суб'єкти освітнього процесу (групи дослідження ЛНМУ, ТДМУ, ВНМУ, ДМА, ІФНМУ) на запитання, що відносились до кожної групи професійно-зорієнтованих мотивів, то можна стверджувати, що:

- в учасників дослідження групи ЛНМУ найбільшого розвитку досягли безпосередні *пізнавальні* професійно-зорієнтовані мотиви (71,23%), а в учасників дослідження груп ТДМУ, ВНМУ, ДМА, ІФНМУ – безпосередні професійно-зорієнтовані мотиви *розвитку особистості*

(68,78%, 72,59%, 75,72% і 67,78% відповідно), що засвідчує професійну спрямованість як самої ІТ-компетентності, так і процесу її формування, зокрема в ІФНМУ з використанням розроблених посібників;

- серед опосередкованих професійно-зорієнтованих мотивів для учасників дослідження всіх груп у пріоритеті був розвиток *соціальних* мотивів (65,26%, 60,76%, 62,22%, 54,32% і 57,78% відповідно для груп ЛНМУ, ТДМУ, ВНМУ, ДМА, ІФНМУ) у порівнянні з мотивами *досягнення* (59,65%, 59,92%, 56,30%, 48,56% і 52,89% відповідно для груп ЛНМУ, ТДМУ, ВНМУ, ДМА, ІФНМУ), котрий відбувався майже з однаковою інтенсивністю для учасників дослідження всіх груп, що засвідчує соціальну спрямованість ІТ-компетентності і процесу її формування, зважаючи на соціальний характер професійної діяльності майбутніх лікарів;

- для учасників дослідження груп ЛНМУ і ДМА на момент завершення вивчення ДПНП «МІ» серед внутрішніх професійно-зорієнтованих мотивів переважали *пізнавальні* мотиви (65,96% і 59,67% відповідно) над мотивами *досягнення* (55,79% і 53,97% відповідно) за умови, що розвиток останніх домінував по завершенню вивчення зазначеної ДПНП для учасників дослідження груп ТДМУ, ВНМУ, ІФНМУ (56,06%, 58,10% і 62,48% відповідно);

- серед зовнішніх професійно-зорієнтованих мотивів для учасників дослідження всіх груп найбільш розвинутими виявились мотиви *самовизначення* (60,00%, 56,33%, 55,56%, 58,64% і 59,67% відповідно для груп ЛНМУ, ТДМУ, ВНМУ, ДМА, ІФНМУ), тому що організаційні заходи і навчально-методичні засоби (зокрема, зазначені посібники, які використовувались в інформаційно-освітньому середовищі ІФНМУ), максимально сприяли формуванню ІТ-компетентності майбутніх лікарів і їх професійному самовизначенню впродовж вивчення ДПНП «МІ» – не суперечить думці О. Вершинської, згідно з якою в юнацькому віці провідну роль у навчальній діяльності відіграють мотиви самоствердження, самовдосконалення [4];

- розвиток професійно-зорієнтованих зовнішніх *комунікативних* мотивів (55,79%, 55,70%, 53,33%, 50,62% і 56,00% відповідно для груп

Таблиця 13

Кількість позитивних відповідей, даних майбутніми лікарями під час анкетного опитування на запитання, що відносились до кожної групи професійно-зорієнтованих мотивів, %

Професійно-зорієнтовані мотиви		Група				
		ЛНМУ (n = 95)	ТДМУ (n = 79)	ВНМУ (n = 45)	ДМА (n = 81)	ІФНМУ (n = 150)
безпосередні	пізнавальні	71,23	65,40	65,93	61,32	64,67
	розвитку особистості	67,72	68,78	72,59	75,72	67,78
опосередковані	соціальні	65,26	60,76	62,22	54,32	57,78
	досягнення	59,65	59,92	56,30	48,56	52,89
внутрішні	пізнавальні	65,96	48,10	50,37	59,67	60,44
	досягнення	55,79	56,06	58,10	53,97	62,48
зовнішні	комунікативні	55,79	55,70	53,33	50,62	56,00
	професійні	55,26	53,16	45,56	46,30	54,33
	самовизначення	60,00	56,33	55,56	58,64	59,67
	вузько особистісні	32,89	33,86	34,44	36,11	39,17

Джерело: розроблено автором

Результати кореляційного аналізу, а також оцінювання наявності і достовірності лінійного кореляційного зв'язку (за кількостями відповідей на анкетні запитання)

Критерії і висновки	Група				
	ЛНМУ (n = 95)	ТДМУ (n = 79)	ВНМУ (n = 45)	ДМА (n = 81)	ІФНМУ (n = 150)
r	- 0,826	- 0,583	- 0,756	- 0,843	- 0,470
r*	0,349				
Висновок	$ r \geq r^*$, наявний достовірний кореляційний зв'язок				
t	- 8,028	- 3,928	- 6,334	- 8,566	- 2,914
t*	2,042				
Висновок	$ t > t^*$, наявний лінійний кореляційний зв'язок				

Джерело: розроблено автором

ЛНМУ, ТДМУ, ВНМУ, ДМА, ІФНМУ) для учасників дослідження всіх груп незначно переважав над розвитком зовнішніх професійних мотивів (55,26%, 53,16%, 45,56%, 46,30% і 54,33% відповідно для груп ЛНМУ, ТДМУ, ВНМУ, ДМА, ІФНМУ) у процесі формування ІТ-компетентності, що є очікуваним результатом як з огляду на специфіку самої ДПНП «МІ», так і з огляду на поширення сучасних інформаційно-комунікаційних технологій серед молоді, що є достатньо важливим у сучасному соціумі, а також, зважаючи на інформатизацію системи охорони здоров'я і медицини;

• зовнішні вузько особистісні професійно-зорієнтовані мотиви для учасників дослідження всіх груп досягли найменшого розвитку (32,89%, 33,86%, 34,44% і 36,11% відповідно для груп ЛНМУ, ТДМУ, ВНМУ, ДМА), але для учасників дослідження групи ІФНМУ розвиток цих мотивів був дещо вищим (39,17%) за рахунок ефективного формування ІТ-компетентності під час навчання ДПНП «МІ», зокрема, з використанням розроблених посібників [7].

Наведені вище висновки мають право на існування, бо за результатами анкетного опитування (групи дослідження ЛНМУ, ТДМУ, ВНМУ, ДМА, ІФНМУ) можна стверджувати, що його учасники відповідали на сформульовані запитання обду-

вано і вмотивовано, а самі результати заслуговують на довіру, бо між кількостями позитивних відповідей (оцінювались у 2 бали) і кількостями негативних відповідей (оцінювались у 0 балів), які дали суб'єкти освітнього процесу, існує достовірний від'ємний лінійний кореляційний зв'язок ($|r| \geq r^*$, $r < 0$, $|t| > t^*$ у табл. 14) за умови, що ймовірність помилки першого роду $\alpha = 0,05$.

Висновки і пропозиції. За підсумками дослідження доведено, що процес формування ІТ-компетентності, котрий реалізується під час навчання ДПНП «МІ» з використанням розроблених посібників, ефективно впливає на розвиток професійної мотивації майбутніх лікарів.

Можна стверджувати, що професійна мотивація, яка розвивається в майбутніх фахівців у процесі формування ІТ-компетентності під час навчання ДПНП «МІ», є складним динамічним утворенням, трансформація якого можлива в спеціально організованому інформаційно-освітньому середовищі [8] як у ЗВМ(Ф)О так і поза його межами.

Розвиток професійної мотивації майбутніх лікарів за умови формування їх ІТ-компетентності під час навчання ДПНП «МІ» можна вважати одним з основних чинників, що впливають на набуття професійної освіченості та професіоналізму кожним суб'єктом освітнього процесу.

Список літератури:

1. Брюнин А.В. Профессиональная мотивация учащейся молодежи / А.В. Брюнин // Вестник Краснодарского университета МВД России. – 2014. – № 4(26). – С. 152-154.
2. Будницкая М.В. Мотивация врачей как характеристика профессиональной группы [Электронный ресурс] / М.В. Будницкая, М.А. Мамус, О.А. Строменко // Международный студенческий научный вестник. – 2018. – № 1. – Режим доступа: <https://www.eduherald.ru/ru/article/view?id=18005>.
3. Бурмас Н.І. Дослідження навчальної мотивації у студентів першого курсу Тернопільського державного медичного університету імені І.Я. Горбачевського / Н.І. Бурмас, Л.А. Бойко, І.Р. Бекус // Медична освіта. – 2016. – № 4. – С. 31-33. doi: 10.11603/me.2414-5998.2016.4.7307.
4. Вершинська О.Б. Проблеми формування навчальної мотивації студентів ВНЗ [Електронний ресурс] / О.Б. Вершинська // Теорія та методика управління освітою. – 2010. – № 1. – Режим доступу: http://tme.umo.edu.ua/docs/Dod/1_2010/VERSHYNSKA.pdf.
5. Вершинська О. Формування навчальної мотивації майбутніх маркетингологів у процесі їх професійної підготовки [Електронний ресурс] / О. Вершинська // Збірник наукових праць. – 2016. – Вип. 1. – С. 28-35. – Режим доступу: http://library.udpu.org.ua/library_files/zbirnik_nauk_praz/2016/1/3.pdf.
6. Герасимчук М.Р. Місце мотивації у процесі навчання в особово-професійному розвитку майбутніх лікарів / М.Р. Герасимчук // Таврический медико-биологический вестник. – 2013. – Т. 16. – № 1. – Ч. 3(61). – С. 62-64.
7. Добровольська А.М. Використання посібників у процесі навчання майбутніх лікарів і провізорів дисциплінам природничо-наукової підготовки / А.М. Добровольська // Проблеми інженерно-педагогічної освіти. – 2016. – № 50-51. – С. 129-141.
8. Добровольська А.М. Розвиток професійної мотивації майбутніх лікарів і провізорів у процесі формування ІТ-компетентності / А.М. Добровольська // Проблеми інженерно-педагогічної освіти. – 2016. – № 52-53. – С. 326-345.
9. Ильин Е.П. Мотивация и мотивы / Е.П. Ильин. – СПб.: Питер, 2011. – 512 с.

10. Кахно І.В. Детермінанти особистісного становлення студентів-медиків на етапі професійного навчання / І.В. Кахно // Проблеми сучасної психології. – 2010. – Вип. 8. – С. 418-428.
11. Павлова О.П. Проблема формування професійної мотивації в процесі підготовки менеджерів здравоохранения / О.П. Павлова // Ученые записки. – 2010. – № 5(63). – С. 67-71.
12. Сотникова А.В. Профессиональная мотивация как предмет социологического анализа / А.В. Сотникова // Историческая и социально-образовательная мысль. – 2010. – № 3(5). – С. 118-123.
13. Федоров С.В. Мотивація як важливий елемент формування безперервного професійного розвитку лікарів-інтернів / С.В. Федоров // Вісник проблем біології і медицини. – 2018. – Вип. 1. – Т. 2(143). – С. 268-270. doi: 10.29254/2077-4214-2018-1-2-143-268-270.
14. Фоміна Л.В. Навчальний процес у медичних освітніх закладах: мотиваційний аспект / Л.В. Фоміна, С.О. Антонович // Застосування інноваційних технологій змісту навчання у вищих медичних (фармацевтичних) навчальних закладах I-II рівня акредитації: матеріали конференції. – Харків: Фінгарт, 2015. – С. 237-241.
15. Чижкова М.Б. Мотивы выбора профессии врача и их взаимосвязь с профессионально-значимыми качествами медицинского работника у студентов первокурсников медицинского вуза [Электронный ресурс] / М.Б. Чижкова // Современные проблемы науки и образования. – 2015. – № 2 (ч. 1). – Режим доступа: <https://www.science-education.ru/ru/article/view?id=21057>.
16. Шадриков В.Д. Проблемы системогенеза профессиональной деятельности / В.Д. Шадриков. – М.: Наука, 1982. – 185 с.
17. Kusrkar R.A. Motivation in medical students / R.A. Kusrkar. – Oisterwijk: Uitgeverij BOXPress, 2012. – 377 p.

Добровольская А.М.

Ивано-Франковский национальный медицинский университет

РАЗВИТИЕ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ МОТИВАЦИИ БУДУЩИХ ВРАЧЕЙ В ПРОЦЕССЕ ФОРМИРОВАНИЯ ИТ-КОМПЕТЕНТНОСТИ ВО ВРЕМЯ ОБУЧЕНИЯ МЕДИЦИНСКОЙ ИНФОРМАТИКЕ

Аннотация

В статье акцентировано внимание на понятиях «мотив» и «профессиональная мотивация» в контексте их использования в процессе формирования информационно-технологической компетентности (ИТ-компетентности) будущих врачей во время обучения дисциплине естественнонаучной подготовки (ДЕП) «Медицинская информатика» («МИ»). В пределах разработанной методики проведен анкетный опрос субъектов исследования, а также оценены его результаты по предусмотренному алгоритму с использованием соответствующих методов математической статистики. Доказано, что процесс формирования ИТ-компетентности будущих врачей, который происходит во время обучения ДЕП «МИ», в том числе с использованием разработанных пособий, влияет на развитие их профессиональной мотивации. **Ключевые слова:** ИТ-компетентность, мотив, профессиональная мотивация, профессионально-ориентированные мотивы.

Dobrovolska A.M.

Ivano-Frankivsk National Medical University

DEVELOPMENT OF PROFESSIONAL MOTIVATION OF FUTURE DOCTORS IN THE PROCESS OF FORMATION OF THE IT-COMPETENCE DURING TEACHING MEDICAL INFORMATICS

Summary

In the article, attention has been focused on the concepts of "motive" and "professional motivation" in the context of their use in the process of formation of the information technology competence (the IT-competence) of future doctors during teaching the discipline of naturally scientific preparation "Medical Informatics" ("MI"). We have conducted the questionnaire survey of the subjects of the research and also evaluated its results by the provided algorithm using the appropriate methods of mathematical statistics within the limits of the developed method. It has been proved that the process of formation of the IT competence of future doctors that occurs during teaching the discipline of naturally scientific preparation "MI", including the use of the developed manuals, affects the development of their professional motivation.

Keywords: IT-competence, motive, professional motivation, professionally-oriented motives.